

Możliwość wczesnego określenia przy pomocy odczynu wiązania dopełniacza obecności i poziomu przeciwciał w surowicy krwi zwierząt chorych już w 7 dni po zakażeniu potwierdza przydatność tego odczynu dla rozpoznania nosówki.

Odczyn immunodiffuzji w żelu agarowym do diagnostyki nosówki psów *post mortem* po raz pierwszy w 1957 r. zastosowali Mansi (14), a w 1963 r. Sisaret, Reculart i Labert (20). Badacze ci zgodnie stwierdzają przydatność tej metody dla wykazania swoistego antygenu w tkankach padłych zwierząt oraz jej przydatność dla diagnozy różnicowej nosówki i epizootycznego zapalenia wątroby psów.

W naszych badaniach (16) odczyn precipitacji w żelu agarowym wykorzystaliśmy dla określenia jej przydatności w diagnostyce przyżyciowej nosówki psów. Uzyskane wyniki pozwalają stwierdzić, że wspomniana próba aczkolwiek w stopniu ograniczonym, może znaleźć zastosowanie w zaawansowanych klinicznie objawach choroby. W tym okresie po-

ziom przeciwciał jest dostateczny, aby można było je stwierdzić metodą immunodiffuzji.

Piśmiennictwo

1. Bindrich H., Dedié K.: *Exper. Vet. Med.*, 6, 2, 151, 1952.
2. Bindrich H.: *Exper. Vet. Med.* 8, 2, 284, 1953.
3. Carre H.: *Compt. Rend. Soc. Biol.* 29, 91, 935, 1924.
4. Cornwell H. J. C., Campbell R. S. F., Vantsis J. T., Penny W.: *J. Comp. Path.* 75, 1, 19, 1965.
5. Coffin D. L., Liu C.: *Virology*, 3, 1, 132-145, 1957.
6. Drager K., Schindler R.: *Mh. Prakt. Tierheilk.* 282, 1951.
7. Goré P., Bardach M., Lelendais E.: *Bull. Acad. Vet. France*, 9, 315, 1936.
8. Goss L. W., Cole C. R., Engel H.: *J. Am. Vet. Med. Ass.* 112, 852, 1948.
9. Karzon D. T., Gillespie J. H., Bussel R. H.: *Am. J. Vet. Res.* 22, 91, 1039-1073, 1961.
10. Laidlaw P. P., Dunkin G. W., wg. Mansi'ego: *J. Comp. Path. Therap.* 65, 291, 1955.
11. Lendrum A. C.: *J. Path. Bact.* 59, 399, 1947.
12. Liu C., Coffin D. L.: *Virology* 3, 1, 115-131, 1957.
13. Mansi W.: *J. Comp. Path. Therap.* 65, 29, 1955.
14. Mansi W.: *J. Comp. Path. Therap.* 67, 297-303, 1957.
15. Oyrzanowska-Poplewska J.: *Pol. Arch. Wet.* 9, 1, 1-26, 1965.
16. Oyrzanowska-Poplewska J., Dziąba K.: *Med. Wet.* 23, 1, 1967.
17. Pyle H., Brown R.: *J. Am. Vet. Med. Assoc.* 87, 522, 1935.
18. Rockborn G.: *Archiv. f. Virusforschung*, 7, 2, 1957.
19. Rockborn G.: *Archiv. f. Virusforschung*, 8, 497, 1958.
20. Sisaret P., Reculart J., Labert D.: *Bull. Acad. Vet.* 36, 119-121, 1963.
21. Vantsis J. T.: *Vet. Rec.* 71, 5, 99-100, 1959.

Adres autora: doc. dr Janina Oyrzanowska, Warszawa, ul. Bielańska 3 m. 10.

NIKOS NOTOPULOS

Choroby drobiu na terenie woj. krakowskiego w latach 1962-66

Zakład Higieny Weterynaryjnej w Krakowie
Kierownik: doc. dr A. RAMISZ

W ostatnich latach dzięki wprowadzeniu do praktyki weterynaryjnej nowych szczepionek oraz dużej ilości skutecznych antybiotyków zostały opanowane niektóre jednostki chorobowe drobiu powodujące w przeszłości duże straty w hodowli. Dotyczy to takich chorób jak tyfusu i cholery ptactwa domowego. Również pomór rzekomy kur nie przedstawia już tej groźby dla hodowli kurowatych co w przeszłości.

Szczepionka „L” okazała się doskonałym środkiem zapobiegawczym, a pewne zwiększenie się ognisk po-

moru rzekomego w 1966 r. należy raczej przypisać jej niedostatecznej ilości na rynku krajowym. W ostatnich latach zaznaczył się jednak rozwój innych jednostek chorobowych szczególnie wirusowych oraz inwazyjnych, których znaczenie z roku na rok wzrasta. Chodzi tu o niezbyt górnych dróg oddechowych, białaczkę ptaków, a przede wszystkim kokcydiozę.

Obserwację uzyskano z materiału przesłanego do badań diagnostycznych do WZWH w Krakowie w latach 1962-66. Uzyskane wyniki zostały zebrane w tabeli 1, w której podano zarówno dane liczbowe jak również wskaźniki procentowe poszczególnych jednostek chorobowych.

Tab. 1. Choroby drobiu na terenie województwa krakowskiego w latach 1962-66

Lata	Jednostki chorobowe	Ogólna ilość przebadanego drobiu	Ilość dodatnich przypadków							
			pomór drobiu	cholera drobiu	choroby pasożytnicze	gruźlica	tyfus	nieżyt dróg oddechowych	białaczka	inne schorzenia
1962		923	91 (10%)	49 (5,3%)	340 (36,5%)	21 (2,2%)	11 (1,1%)	116 (12,5%)	39 (4,2%)	32 (3,5%)
1963		855	31 (3,6%)	13 (1,5%)	277 (32,5%)	21 (2,4%)	12 (1,4%)	71 (8,3%)	55 (5,2%)	23 (2,5%)
1964		922	51 (5,5%)	34 (3,6%)	321 (34,8%)	11 (1,2%)	10 (1%)	76 (8,2%)	50 (5,4%)	34 (3,6%)
1965		846	23 (2,6%)	37 (4,4%)	411 (48,5%)	7 (0,8%)	10 (1,2%)	107 (12,6%)	42 (4,9%)	39 (4,7%)
1966		1092	86 (7,3%)	31 (2,8%)	490 (45%)	12 (1,1%)	10 (0,9%)	217 (19,4%)	45 (3,2%)	52 (4,7%)
Razem		4638	282 (6%)	164 (3,5%)	1839 (41%)	72 (1,6%)	53 (1,1%)	587 (12,6%)	231 (5%)	180 (4,1%)

Na uwagę zasługuje przede wszystkim wzrost przypadków zakaźnego nieżyłowego zapalenia górnych dróg oddechowych. W stosunku do lat 1956—57 ilość strat wywołanych przez wymienioną jednostkę chorobową wzrosła ponad czterokrotnie. Na terenie woj. krakowskiego zaznaczył się w ostatnim okresie czasu żywiołowy rozwój hodowli broilerów i tutaj należy szukać wytłumaczenia zaistniałego faktu. Warunki w jakich prowadzi się tę hodowlę nie zawsze odpowiadają wymogom tego typu zakładów. Kurczęta umieszcza się bardzo często w pomieszczeniach nieodpowiednich, adaptowanych, o niewłaściwej wentylacji, co sprzyja rozprzestrzenianiu się zakaźnego nieżyłu górnych dróg oddechowych.

Białaczka jest drugą jednostką chorobową, na którą zapadalność w ostatnich latach stale wzrasta. Chorobę tę stwierdzono, w okresie objętym badaniami, dwukrotnie częściej, aniżeli w latach 1956—57. Największe straty w hodowli drobiu, na terenie woj. krakowskiego w latach 1962—66 wywoływały choroby pasożytnicze. Ogółem choroby te dotyczyły 40% całości przesłanego do badania materiału. W grupie schorzeń pasożytniczych na pierwsze miejsce wysuwa się kokcydioza, którą stwierdzano średnio w około 20% wszystkich, przesłanych do badania przypadków. Na dalszym

miejscu należy wymienić: glistnicę, heterakidozę, syngamozę oraz kapilariozę. Znaczniejszemu zmniejszeniu natomiast uległa ilość schorzeń bakteryjnych drobiu. W 1966 r. stwierdzono, w porównaniu do r. 1962, o około 50% mniej przypadków gruźlicy oraz cholery drobiu. Również do 1965 r. pomór rzekomy kur wykazywał tendencje spadkowe. W 1966 r. zanotowano wzrost przypadków pomoru rzekomego, w stosunku do 1965 r., o około 50%. Sytuacja ta spowodowana była brakiem odpowiedniej ilości szczepionki L na rynku krajowym.

Z przeprowadzonej analizy nasuwają się następujące wnioski:

1. W latach 1961—66 na terenie woj. krakowskiego, największe straty w hodowli drobiu wywoływały choroby pasożytnicze, które stwierdzano średnio w około 40% dostarczonego do badania materiału.

2. Opanowane zostały choroby bakteryjne (cholera drobiu, gruźlica i tyfus), których ilość na przestrzeni ostatnich lat ulegała wyraźnemu zmniejszeniu.

3. W ostatnich latach wzrosło znaczenie chorób o etiologii wirusowej, a przede wszystkim zakaźnego zapalenia górnych dróg oddechowych oraz białaczki.

Adres autora: lek. wet. Nikos Notopoulos, Kraków, ul. Brodowicza 13.

ELŻBIETA URBAN

Choroby pszczół na terenie woj. krakowskiego w latach 1965—67

Zakład Higieny Weterynaryjnej w Krakowie
Kierownik: doc. dr A. RAMISZ

W okresie powojennym pierwszą analizę sytuacji chorób pszczół i czerwiu dla terenu Polski przedstawił Kirkor w 1947 r. Autor ten stwierdził, że w wymienionym okresie czasu największe znaczenie dla pszczelarstwa posiadał zgnilec złośliwy, który został wykazany w 6,11% całości przebadanego materiału. Mniejsze znaczenie posiadała kiślica (2,3%) oraz choroba zarodnikowcowa pszczół (3,85%).

Z nowszych doniesień zacytować należy badania epizootyczne nad chorobami pszczół i czerwiu woj. katowickiego (Zahaczewska, 1965), opolskiego (Skarbek, 1966), oraz lubelskiego (Wawryn, 1967).

Celem niniejszych badań jest przede wszystkim przeprowadzenie dokładnej inwentaryzacji chorób pszczół i czerwiu na terenie woj. krakowskiego. Ponadto starano się przeprowadzić dokładną ocenę aktualnej sytuacji epizootycznej ze szczególnym zwróceniem uwagi na chorobę roztoczą, która w ostatnich latach wykazuje tendencje rozprzestrzeniania się na terenie woj. krakowskiego. Należy również podkreślić, że do tej pory nie przeprowadzono analizy epizootycznej chorób pszczół na terenie woj. krakowskiego.

Materiał do niniejszej pracy stanowiły próby pszczół i czerwiu przesyłane do Zakładu Higieny Weterynaryjnej w Krakowie, celem przeprowadzenia badań rozpoznawczych. W okresie objętym badaniem tj. w latach 1965—67 przebadano ogółem 12 877 prób pszczół w kierunku choroby roztoczowej, 11 110 prób w kierunku choroby zarodnikowcowej, oraz 681 prób w kierunku chorób czerwiu.

W latach 1965—67 na ogólną ilość 12 877 przebadanych prób pszczół, chorobę roztoczą wykazano w 166 przypadkach, co stanowi 1,3% całości przesłanego do badania materiału.

W 1965 r. 51 przypadków choroby roztoczowej wykazano w 14 ogniskach na terenie 6 powiatów. W 1966 r. stwierdzono 49 przypadków choroby roztoczowej na terenie 8 powiatów w 17 ogniskach, a w 1967 r. wykryto 32 ogniska na terenie 4 powiatów. W stosunku więc do roku 1965 ilość ognisk choroby roztoczowej w 1967 r. wzrosła ponad dwukrotnie.

W okresie objętym badaniami chorobę zarodnikowcową wykazano w 4180 przypadkach co stanowi 37,6% całości przesłanego do badania materiału. Chorobę zarodnikowcową stwierdzono na terenie wszystkich powiatów woj. krakowskiego, a ilość wykazanych przypadków była uzależniona od ilości dostarczonych prób do badania z danego terenu.

W 1965 r. wykazano w 236 ogniskach 1244 przypadki choroby zarodnikowcowej. W 1966 r. 803 przypadków wykazano w 170 ogniskach, a w 1967 r. 2133 przypadków choroby zarodnikowcowej rozmieszczonych było w 548 ogniskach. Dwukrotny wzrost przypadków choroby zarodnikowcowej w 1967 r. w stosunku